

ความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำ

Fear on Decision-Making of Recidivism Prisoner to Recommit in Drug Cases

จุฬารัตน์ รัฐพิทักษ์สันติ

Chularat Ratpitaksanti

ฐิติยา เพชรมณี

Thitiya Petmune

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: ywhat26@hotmail.com

Received: August 19, 2020

Revised: September 14, 2020

Accepted: September 14, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาคำตอบว่าผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดนั้นมีความกลัวใดที่อยู่นอกเหนือความกลัวต่อกฎหมายจนนำไปสู่การตัดสินใจกระทำผิดซ้ำ เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและผู้ฟื้นฟูเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ โดยผลการศึกษาพบว่าความกลัวที่มีผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดมากที่สุดคือความกลัวต่อการสูญเสียอนาคต รองลงมาคือความกลัวต่อการสูญเสียที่เกี่ยวกับชีวิตและความกลัวต่อการถูกทอดทิ้ง และอันดับสุดท้ายคือความกลัวต่อการสูญเสียอิสรภาพของตนเอง โดยความกลัวต่อความพิกลพิการไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด

คำสำคัญ: ความกลัว การตัดสินใจ การกระทำผิดซ้ำ ผู้ต้องขัง

Abstract

This study aims to examine of the types of fear that have influenced the fear on decision-making of recidivism prisoners to recommit in drug cases. It conducts research on the hierarchy of needs to understand the basic principles of recidivism prisoners in life. When people realize that they are unable to reach their needs, fear arises, which differ according to their needs at that time. They seek to get rid of their fear by initiating the decision-making process to choose the best possible solution and lead to the decision that recidivism is the only way that will bring the best outcome for them at the time. The results of the study show that types of fear most influencing decision-making of recidivism prisoners in drug cases were the fear of losing ego, fear of life loss, fear of being neglected, and fear of losing freedom. However, the fear of deformation did not influence the decision of recidivism in drug cases.

Keywords: Fear, Decision-Making, Recidivism, Prisoner

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“ไม่เกรงกลัวต่ออาญาแผ่นดิน” เป็นประโยคที่ถูกกล่าวซ้ำถึงผู้กระทำความผิดที่ก่ออาชญากรรมในลักษณะอุกฉกรรจ์ ที่กำหนดไว้เป็นความผิดในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเปรียบเสมือนหนึ่งในกติกาสังคมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อควบคุมสังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อย อีกทั้งเป็นการสร้างเกราะป้องกันให้ผู้คนในสังคมมีความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดเนื่องจากบทลงโทษที่รุนแรง ตลอดจนเป็นการสร้างความเกรงกลัวให้กับผู้ที่เคยพลาดพลั้งกระทำความผิดไม่ให้เกิดซ้ำอีก ด้วยมาตรการข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้นำความรู้สึกกลัวของมนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในการอธิบายสาเหตุการเกิดอาชญากรรม เช่นเดียวกับทฤษฎีการยับยั้ง (Deterrence Theory) ในปี ค.ศ.1764 ของ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย ที่กล่าวว่า การลงโทษควรมีความรวดเร็ว แน่นนอน และรุนแรง เพื่อป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนในอนาคต [1] กล่าวได้ว่าหลักการลงโทษได้สอดแทรกความน่ากลัวของการละเมิดกฎหมายอาญา เพื่อให้ผู้ที่เคยได้รับการลงโทษเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าก่ออาชญากรรมอีกในอนาคต และเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้อื่นที่ไม่เคยกระทำความผิด ได้เกิดความเกรงกลัวต่อการละเมิดกฎหมายด้วย

ความกลัวเป็นความรู้สึกพื้นฐานประการหนึ่งของมนุษย์และสิ่งมีชีวิต ซึ่งก่อตัวขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์คุกคามสิ่งมีชีวิตทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ ความกลัวก่อตัวขึ้นผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นโครงสร้าง ผ่านประสบการณ์ที่เคยพบ โดยประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดความกลัวที่แตกต่างกันออกไป อธิบายได้ว่าเมื่อมนุษย์แต่ละคนเกิดความกลัวจะมีวิธีการขจัดความกลัวที่แตกต่างกันออกไป เช่น การหลบเลี่ยง การหลบหนี ในขณะที่บางคนใช้การเผชิญหน้ากับความกลัวด้วยการกระทำที่ถูกต้อง บางคนจัดการกับความกลัวด้วยวิธีที่ขัดต่อศีลธรรมหรือกระทำการที่ละเมิดต่อกฎหมายนำไปสู่เส้นทางของการประกอบอาชญากรรมในที่สุด

ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการแข่งขันในสังคมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ภาวะอารมณ์ทางลบเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้สึกกลัว เช่น กลัวความล้มเหลวในด้านหน้าที่การงาน การเรียน ความกลัวที่จะสูญเสียความสัมพันธ์หรือเกียรติยศ หรือแม้แต่กลัวการอดอยาก โดยมนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์สังคมล้วนรับรู้ถึงกฎระเบียบสังคมว่าหากกระทำความผิดแล้ว อาจถูกผู้บังคับใช้กฎหมายจับกุมดำเนินคดีและถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนด กล่าวได้ว่าบุคคลที่ตัดสินใจกระทำการอันละเมิดต่อกฎหมาย มีความพร้อมที่จะเสี่ยงต่อการประกอบอาชญากรรมอย่างชัดเจนเมื่อสิ่งยั่วยุประการหนึ่งที่ทำให้บุคคลไม่กล้ากระทำความผิดคือความกลัวต่อกฎหมาย เท่ากับว่าผู้ที่กล้ากระทำความผิดจะต้องมีเหตุผลหรือสิ่งผลักดันอื่น ๆ ที่มีความเข้มข้นมากพอ จนกลายเป็นความกลัวที่เหนือกว่าความกลัวบทลงโทษตามกฎหมาย

จากสถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในประเทศไทย [2] พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2556 - 2561 มีจำนวนของผู้กระทำผิดซ้ำหลังจากได้รับการปล่อยตัวและกระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี มีจำนวนโดยเฉลี่ยคิดเป็นประมาณร้อยละ 15 ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำหลังจากได้รับการปล่อยตัวภายใน 2 ปี เฉพาะช่วงปี พ.ศ.2556 - 2560 เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยคิดเป็นประมาณร้อยละ 26 ในขณะที่ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำหลังจากได้รับการปล่อยตัวภายใน 3 ปี ในช่วงปี พ.ศ.2556 - 2559 เพิ่มขึ้นเป็นประมาณร้อยละ 34 แม้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 เป็นต้นมา กรมราชทัณฑ์ได้ประสานงานกับหน่วยงานภาคสังคม 9 องค์กร เพื่อจัดทำแผนบูรณาการสำหรับการช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษและป้องกันการกระทำผิดซ้ำฉบับที่ 1 (ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 - 2556) และฉบับที่ 2 (ปีงบประมาณ พ.ศ.2557 - 2559) รวมไปถึงการจับกุม

เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยมีการดำเนินการติดตามดูแลและให้การช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ได้รับพระราชทานอภัยโทษปล่อยตัวปี พ.ศ.2559 พร้อมทั้งปรับปรุงแผนบูรณาการภาคสังคม 9 องค์กร เพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษและป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ฉบับที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น [3] กล่าวได้ว่าอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในประเทศไทย สวนทางกับความพยายามของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในประเทศไทย ซึ่งให้ความสำคัญกับการดูแลผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษมาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การศึกษาข้อมูลจากผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำจากเรือนจำที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่มีความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วอย่างกรุงเทพมหานคร น่าจะทำให้ผู้วิจัยเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความกลัวต่อการกระทำผิดซ้ำที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด ซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราการกระทำผิดซ้ำสูงที่สุดในประเทศไทยประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 [4] อีกทั้งศึกษาในกลุ่มผู้ต้องขังที่ใกล้จะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ และได้รับการพิจารณาคัดเลือกจ่ายออกทำงานนอกเรือนจำ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้เห็นสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อาจก่อให้เกิดความกลัวและความวิตกกังวลต่อชีวิตในอนาคตอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้สึกรากฐานของมนุษย์ทุกคน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเรือนจำพิเศษมีนบุรี ซึ่งเป็นเรือนจำที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีพื้นที่ติดกับเขตปริมณฑล มีความหลากหลายในการดำรงชีวิตของผู้คนที่มีความเป็นชุมชนเมืองและชนบท ประกอบกับสภาพแวดล้อมบางส่วนยังคงมีพื้นที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดและกลุ่มเปราะบาง ซึ่งมีโอกาสในการกระทำผิดซ้ำ

ผู้วิจัยเชื่อว่าหากตัดโอกาสแห่งการตกอยู่ภายใต้ความกลัว จะช่วยตัดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำให้ผู้พ้นโทษได้ เนื่องจากผู้พ้นโทษได้มีความเข้าใจในจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง มีความพร้อมที่จะเผชิญหน้าหรือรับมือกับความกลัวด้วยวิธีการที่ถูกต้อง แทนการประกอบอาชญากรรม รวมไปถึงการหาแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละคนมากขึ้น อีกทั้งเพื่อช่วยให้ผู้กระทำผิดมีความพร้อมและกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ได้ และลดอัตราการเกิดอาชญากรรมภายในสังคมไทยได้ไม่มากนักน้อย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด
- 2.2 เพื่อศึกษาประเภทความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด
- 2.3 เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

3. ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวคิดที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ 5 ชั้น ของ อับราฮัม มาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ทฤษฎีข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) ทฤษฎีคิดก่อนกระทำ (Rational Choice Theory) ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) ทฤษฎีพันธะทางสังคมของ ทราวิช เฮอร์ชี่ (Hirschi's Social Bonding Theory) ทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่างกันของ เฮ็ดวิน ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland's Differential Association Theory) ทฤษฎีติดตรา (Labelling Theory) และทฤษฎีความละอายเชิงบูรณาการ (Reintegrative Shaming Theory)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความกลัว เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์หาความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม โดยแนวคิดที่ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้ในการแบ่งกรอบประเภทความกลัว ให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้ให้ข้อมูลของการศึกษาวิจัยคือ แนวคิดประเภทความกลัวของ Karl Albrecht [5] ที่ได้พัฒนาแนวคิดดังกล่าวอ้างอิงตามสาระสำคัญของ Maslow's Hierarchy of Needs โดย Karl แบ่งความกลัวออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ความกลัวการตาย (Extinction) ความกลัวการเสียหายทางกาย (Mutilation) ความกลัวการสูญเสียอิสรภาพในตน (Loss of Autonomy) ความกลัวการแยกจาก (Separation) และความกลัวการหมดสิ้นอัตตา (Ego-death)

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้กระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความกลัว รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความกลัวในการตัดสินใจก่ออาชญากรรม เพื่อนำมาใช้สร้างเป็นเครื่องมือประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) รวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และใช้การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทั่วไป (Typical Sample) ที่เป็นตัวแทนของปรากฏการณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม โดยเป็นผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ซึ่งคดีที่กระทำผิดซ้ำครั้งล่าสุดคือคดีอาชญากรรม และได้รับการพิจารณาคดีเลือกจ่ายออกทำงานนอกเรือนจำ จากเรือนจำพิเศษมีนบุรี จำนวน 9 คน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความยินดีและเต็มใจที่จะเปิดเผยเรื่องราวต่าง ๆ ของตนเองในประเด็นที่เกี่ยวกับการวิจัย และอนุญาตให้ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลด้วยความสมัครใจ

5. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลประสบการณ์การใช้ชีวิต นับตั้งแต่การกระทำผิดครั้งแรกและการกระทำผิดซ้ำครั้งต่อ ๆ มาของผู้ให้ข้อมูลที่ เป็นผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม จำนวน 9 คน มาวิเคราะห์หาปัจจัยด้านภูมิหลัง ด้านจิตใจ และด้านสังคม ที่มีผลต่อการเกิดความกลัวอันนำไปสู่การตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยขอเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

5.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม

5.1.1 ปัจจัยด้านภูมิหลัง

ครอบครัว สภาพครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว ไม่มีความขัดแย้งต่อกัน สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ดี แต่มีช่องว่างในด้านการพูดคุยปรึกษาปัญหาภายในครอบครัว ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทุกคนปกปิดเรื่องการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมเป็นความลับจากคนในครอบครัวและคนรอบข้าง

การศึกษา ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ เนื่องจากมองว่าระดับการศึกษาดังกล่าวสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างเพียงพอแล้ว รวมทั้งเชื่อว่าระดับการศึกษาที่สูงจะสามารถนำไปประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงกว่านี้ได้ ระดับการศึกษาและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาไม่ส่งผลต่อการเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางรายมีความสนใจ

ที่จะศึกษาต่อ แต่เนื่องจากปัญหาด้านทุนทรัพย์ และไม่สามารถสละเวลาทำงานมาเรียนหนังสือได้ รวมทั้งขั้นตอนในการสมัครเรียนที่ยังยากซับซ้อน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลพลาดโอกาสในการรับการศึกษาภายในเรือนจำหรือนอกเรือนจำ

ศาสนา การนับถือศาสนาของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทั้งศาสนาพุทธและอิสลาม โดยทุกคนนับถือศาสนาตามครอบครัวผู้ให้กำเนิด มีความเข้าใจในเรื่องบาปบุญคุณโทษ ความผิดความถูกตามหลักศาสนา แต่ไม่เคยนำหลักศาสนามาใช้เป็นข้อพิจารณาระหว่างการตัดสินใจกระทำผิดหรือกระทำผิดซ้ำ ใช้หลักคำสอนทางศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้หลุดพ้นจากความรู้สึกลึกซึ้งและความรู้สึกทางลบในตนขณะที่อยู่ในเรือนจำ

สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้ให้ข้อมูลทั้งก่อนกระทำผิดและหลังได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำมีสภาพใกล้เคียงกัน ไม่ได้ย้ายออกจากแหล่งที่อยู่อาศัยเดิม ภายในชุมชนมีคดียาเสพติดเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งอาชญากรรมประเภทอื่น เช่น การทำร้ายร่างกาย การลักทรัพย์

การคบเพื่อน แบ่งกลุ่มเพื่อนของผู้ให้ข้อมูลได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเพื่อนที่อยู่เกี่ยวกับยาเสพติด และกลุ่มเพื่อนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยผู้ให้ข้อมูลมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเพื่อนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สร้างมิตรภาพที่ดีต่อกัน ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนที่อยู่เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นไปอย่างผิวเผิน มีปฏิสัมพันธ์เพื่อผลประโยชน์เกี่ยวกับยาเสพติดเพียงอย่างเดียว

อาชีพ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง เช่น รับจ้างขนส่ง รับจ้างก่อสร้าง เนื่องจากสายงานประเภทอื่น ๆ เช่น งานบริษัทหรืองานที่ให้ค่าจ้างเป็นรายเดือน มักมีเงื่อนไขไม่ยินยอมรับผู้พ้นโทษเข้าทำงานภายในองค์กร ในขณะที่อาชีพรับจ้างรายวันสามารถเข้าทำงานได้โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาคุณสมบัติผู้พ้นโทษ

รายได้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีรายได้ที่ไม่สอดคล้องกับรายจ่าย เนื่องจากต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลครอบครัว เช่น ค่าเลี้ยงดูบุตร

5.1.2 ปัจจัยด้านจิตใจ

การรับรู้ข่าวสารอาชญากรรม ผู้ให้ข้อมูลรับข่าวสารผ่านสื่อโทรทัศน์ คำบอกเล่า และจากประสบการณ์ส่วนตัว มีความสนใจในการรับรู้ข่าวสารอาชญากรรมที่เกี่ยวกับคดียาเสพติด เนื่องจากข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ สามารถนำมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงในการกระทำผิดในคดียาเสพติดของตนได้ เช่น การสำรวจว่ามีละแวกพื้นที่ใดมีการจับกุมผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดเกิดขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าไปกระทำผิดในละแวกพื้นที่ดังกล่าว

ความคิดเห็นต่อบทลงโทษทางอาญา ก่อนกระทำผิดในคดียาเสพติด ผู้ให้ข้อมูลมองว่าคดียาเสพติดเป็นการกระทำผิดที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ผลดีและผลเสียเกิดขึ้นต่อตัวผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเท่านั้น ผู้ให้ข้อมูลตระหนักถึงโทษของยาเสพติดและบทลงโทษในคดียาเสพติดเพิ่มขึ้น หลังจากเข้าร่วมหลักสูตรเกี่ยวกับกฎหมายและบทลงโทษทางอาญาของเรือนจำ รวมทั้งได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ต้องขังด้วยกัน มองว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายมีความสำคัญในการยับยั้งการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในอนาคต

การคิดก่อนกระทำผิด เป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลทุกคน สิ่งที่จะกระตุ้นให้เกิดการคิดก่อนกระทำผิดมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละคน ขึ้นอยู่กับการมองเห็นความสำคัญในการใช้ชีวิตของแต่ละคนในช่วงเวลานั้น ผู้ให้ข้อมูลมีการคิดก่อนกระทำผิดอยู่บนพื้นฐานของการเล็งเห็นผลประโยชน์ที่ได้จากยาเสพติดมากกว่าการเล็งเห็นผลเสียจากยาเสพติด เช่น การเล็งเห็นถึงจำนวนเงินที่ได้จากการจำหน่ายยาเสพติดมากกว่า

การเล็งเห็นความเสี่ยงในการถูกจับกุม รวมทั้งการได้เห็นบุคคลต้นแบบที่ได้ผลประโยชน์จากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการกระทำผิดดังกล่าวและมีความพร้อมในการลงมือกระทำตาม

ความละเอียดใจ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีความรู้สึกละเอียดใจเกิดขึ้นในช่วงที่มีความคิดที่จะกระทำผิด ไม่ได้คำนึงถึงความละเอียดใจ เนื่องจากในช่วงตัดสินใจมักคิดคำนวณถึงผลดีผลเสียที่จะได้รับจากยาเสพติดเพียงอย่างเดียว ความละเอียดใจเกิดขึ้นอย่างแท้จริงหลังจากถูกจับกุมและเข้าสู่เรือนจำ โดยมีความละเอียดใจต่อตนเองและคนในครอบครัว

ความรู้สึกแปลกแยก ในผู้ให้ข้อมูลที่มีครอบครัวโครงสร้างใหญ่จะมีความรู้สึกที่ว่าตนแปลกแยกไปจากสมาชิกในครอบครัว รู้สึกไร้ความหมาย เนื่องจากถูกคนในครอบครัวดูแคลนความสามารถ ถูกเปรียบเทียบความสำเร็จกับสมาชิกคนอื่น เกิดความไม่สบายใจที่จะอยู่ร่วมกับครอบครัว จึงตีตัวออกห่างและเข้าหากลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในผู้ให้ข้อมูลที่สูญเสียบิดามารดาและต้องใช้ชีวิตเพียงลำพัง จะมีความรู้สึกโดดเดี่ยวขาดที่พึ่งพิงทางใจ ไม่มีที่ปรึกษาหรือคนคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ใช้ชีวิตอย่างไร้ความหมาย จึงร่วมใช้สารเสพติดตามกลุ่มเพื่อน

5.1.3 ปัจจัยด้านสังคม

ความกดดันทางสังคม เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำ ในคดียาเสพติดโดยผู้พันโทต้องเผชิญหน้ากับความกดดันจากสังคมที่คาดหวังให้ผู้พันโทจะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ถูกเพ่งเล็งว่าจะกระทำผิดซ้ำอีกหรือไม่ ต้องเผชิญหน้ากับความกดดันที่สังคมคาดหวัง ดังนั้น ผู้พันโทจะต้องมีความพร้อมสมบูรณ์ในการปรับปรุงตนเองให้เป็นคนดีของสังคม ต้องมีอาชีพสุจริต ประกอบกับ มีรายได้ในการดำรงชีพและสร้างครอบครัวที่มั่นคง ไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการสร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมอีก

พันธะทางสังคม พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความผูกพันกับคนในครอบครัวอย่างมาก คนในละแวกชุมชนเดียวกันมีการติดต่อสัมพันธ์และรู้จักกันเป็นอย่างดี โดยผู้ให้ข้อมูลได้สานปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชนด้วย กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความผูกพันกับชุมชนที่อยู่อาศัย เพราะสมาชิกในครอบครัวของตนก็ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กันและกันเพื่อรักษาความผูกพันเอาไว้ พยายามผูกมัดตนเองกับชุมชนด้วยการประพฤติตนให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ไร้อคติ ในด้านความเชื่อเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ด้วยการควบคุมทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการโดยครอบครัวและชุมชน ผู้ให้ข้อมูลกลับเห็นว่าเป็นไปได้อย่างยาก เนื่องจากปัญหายาเสพติดในสายตาของบุคคลทั่วไปเป็นสิ่งไม่ดี อีกทั้งยังมีผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย หากยื่นมือเข้ามายุ่งกับผู้ให้ข้อมูลอาจต้องประสบปัญหา ด้วยเหตุนี้อาจมองได้ว่าพันธะทางสังคมด้านความเชื่อของผู้ให้ข้อมูลมีความอ่อนแอ ขาดความเชื่อมั่นในสังคมที่ตนเองอยู่ว่าไม่มีใครสามารถห้ามปรามตนเองได้หากมีความคิดที่จะกระทำผิด

ประสบการณ์การใช้ชีวิตในเรือนจำ พบว่าผู้ให้ข้อมูลให้ความร่วมมือกับหลักสูตรการอบรมของเรือนจำเป็นอย่างดี มองว่าเรือนจำมีการบริการด้านการฝึกทักษะความรู้ที่หลากหลายมาก เจ้าหน้าที่เรือนจำให้การดูแลช่วยเหลือเป็นอย่างดี แต่หลักสูตรการฝึกยังคงขาดเนื้อหาที่ทันสมัย เช่น ความรู้ด้านเทคโนโลยี และเนื่องจากปัญหาเรือนจำมีสภาพแออัด ทำให้สถานที่สำหรับการฝึกอบรมหลักสูตรไม่สามารถบรรจุผู้ที่มีความสนใจเข้าร่วมหลักสูตรได้มากเท่าที่ควร ทำให้มีผู้ต้องขังหลายคนพลาดโอกาสในการเรียนรู้ทักษะ

ประสบการณ์การใช้ชีวิตนอกเรือนจำ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สามารถนำองค์ความรู้และทักษะ ทางวิชาชีพไปใช้หลังได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำอย่างเต็มที่ นำไปประยุกต์ใช้ในกิจวัตรประจำวัน ใช้ในการประกอบอาชีพ และส่งต่อความรู้ให้คนในครอบครัวได้สานต่อ

การถูกตีตรา การตีตราที่ผู้ให้ข้อมูลเคยเผชิญ เช่น การถูกคนรู้จักตีตัวออกห่าง การถูกนินทา ถูกหาความแวงว่าตนจะสร้างปัญหาหรือชักจูงให้คนอื่นยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย ถูกปฏิเสธการจ้างงาน เพราะมีสถานะเป็นผู้พ้นโทษ โดยผู้ให้ข้อมูลได้รับการตีตราทั้งจากผู้ต้องขังร่วมเรือนจำและผู้คนในสังคมภายนอก

5.2 ประเภทความกลัวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด

ประเภทความกลัวที่กระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดกระบวนการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำมากที่สุด คือความกลัวต่อการสูญเสียอันธพาล จำนวน 3 คน รองลงมาเป็นการกลัวต่อการสูญเสียเกี่ยวกับชีวิต จำนวน 2 คน เท่ากับความกลัวต่อการถูกทอดทิ้ง และความกลัวต่อการสูญเสียอิสรภาพ จำนวน 1 คน ตามลำดับ โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 1 คน ที่ไม่บ่งบอกถึงความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในประเภทใดประเภทหนึ่งอย่างชัดเจน

5.2.1 ความกลัวต่อการสูญเสียอันธพาลเป็นความกลัวที่พบในผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด โดยความกลัวประเภทนี้มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสังคมเป็นหลัก ประกอบด้วย ความกดดันทางสังคมที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกกดดันในการใช้ชีวิตหลังได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ ต้องสร้างเนื้อสร้างตัวให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมให้ได้ ถึงแม้ว่าผู้พ้นโทษจะมีการนำเอาประสบการณ์การใช้ชีวิตในเรือนจำมาประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตนอกเรือนจำอย่างเต็มที่ ผู้พ้นโทษต้องเผชิญหน้ากับการตีตราสถานะผู้พ้นโทษของตน ซึ่งไม่ว่าบุคคลนั้นจะถูกผู้อื่นตีตรามากหรือน้อยก็ตาม การถูกตีตราจึงตกค้างอยู่ในจิตใจของผู้ต้องขังที่มีความกลัวต่อการสูญเสียอันธพาล ดังจะเห็นได้จากผู้ที่ให้ข้อมูล 3 คน มีความพยายามในการพิสูจน์ตนเองให้สังคมเห็นว่า ตนสามารถสร้างรายได้เลี้ยงชีพหลังจากได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ รวมถึงการถูกรายล้อมไปด้วยกลุ่มเพื่อนที่ร่ำรวยจากการจำหน่ายยาเสพติด จึงเป็นการจุดประกายการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำให้ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 ราย

ความกลัวต่อการสูญเสียอันธพาลนี้มีความเกี่ยวเนื่องกับความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-Actualization Needs) ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ที่กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการที่จะเจริญเติบโตในการใช้ชีวิตอย่างต่อเนื่องในแบบที่ตนเองต้องการ สามารถบ่งบอกได้ว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีความต้องการในขั้นนี้มีความตระหนักว่าตนเองได้รับการตอบสนองความต้องการใน 4 ชั้นแรกครบถ้วนแล้ว ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ด้านความมั่นคงปลอดภัย ความเป็นที่ยอมรับของสังคม และการมีเกียรติยศชื่อเสียง โดยพิจารณา ได้จากการที่ผู้ให้ข้อมูล 3 รายนี้ไม่ได้กล่าวถึงอุปสรรคด้านการเงินหรือความขาดแคลนปัจจัย 4 ไม่มีอุปสรรค ด้านความมั่นคงภายในชีวิตประจำวัน มีกลุ่มสังคมที่ตนได้เป็นที่ยอมรับ รวมทั้งการมีความมั่นใจในตนเอง บุคคลเหล่านี้จึงเล็งเป้าหมายไปที่ความต้องการที่จะสร้างความเจริญเติบโตในชีวิตต่อไป

5.2.2 ความกลัวต่อการสูญเสียเกี่ยวกับชีวิตและความกลัวต่อการถูกทอดทิ้ง เป็นความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดในลำดับรองลงมา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับปัจจัยภูมิหลังและปัจจัยด้านจิตใจ โดยความกลัวต่อการสูญเสียเกี่ยวกับชีวิตมีความสอดคล้องกับความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ในขณะที่ความกลัวต่อการถูกทอดทิ้งเชื่อมโยงกับความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม (Social Belongingness Needs) จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 คน ที่มีความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดที่มีความกลัวต่อการสูญเสียเกี่ยวกับชีวิต ได้สร้างครอบครัวใหม่อันประกอบด้วยภรรยาและบุตร

หลังจากได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ต้องเผชิญหน้ากับค่าใช้จ่ายที่ไม่สมคูลกับรายได้จากการประกอบอาชีพของตนเอง เป้าหมายในการใช้ชีวิตจึงอยู่ที่การหาเงินเลี้ยงชีพตนเอง และสมาชิกครอบครัวในแต่ละวัน ไม่ต้องการให้บุตรต้องเผชิญหน้ากับความทุกข์ยากในชีวิตเหมือนตน จึงเสาะหาช่องทางในการหารายได้เพิ่ม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 ราย ล้วนแต่มีความคุ้นชินกับยาเสพติดมาก่อนจากการกระทำผิดครั้งก่อนหน้า จึงได้ดึงเอาผลประโยชน์จากการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดที่ตนได้สัมผัสในครั้งก่อน มาเป็นหนึ่งในทางเลือกของการเพิ่มพูนรายได้ เพื่อที่จะสามารถนำพาตนเองและครอบครัวออกจากความกลัวในการเอาชีวิตรอดแต่ละวัน

ในผู้ให้ข้อมูล 2 ราย ที่มีความกลัวต่อการถูกทอดทิ้งที่นำไปสู่การตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ได้รับการเติมเต็มทางความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security and Safety Needs) แล้ว จึงอยู่ในขั้นที่ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งหนทางที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้จะสามารถรักษาความสัมพันธ์ของตนกับกลุ่มสังคมได้คือการยุ่งเกี่ยวกับการเสพติด เช่น หากปฏิเสธการร่วมใช้สารเสพติดจากเพื่อนในกลุ่มตนอาจถูกกีดกันออกจากกลุ่ม หรือการสานสัมพันธ์กับคนรักโดยการนำเงินจากการจำหน่ายยาเสพติดมาให้คนรักใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอ

ประเภทความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดในลำดับต่อมาที่มีผู้ให้ข้อมูลอยู่ในประเภทนี้ จำนวน 1 คน คือความกลัวต่อการสูญเสียอิสรภาพ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลรายนี้มีความต้องการอยู่ในขั้นความต้องการความสมหวังในชีวิต ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประเภทความกลัวต่อการสูญเสียอัตตา โดยปัจจัยภูมิหลังและปัจจัยด้านจิตใจไม่ส่งผลต่อการเกิดความต้องการในผู้ให้ข้อมูลรายนี้ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลสามารถดำรงชีวิตหลังจากได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำได้ในช่วงแรก โดยที่ไม่เร่งรีบประกอบอาชีพหารายได้ มีทุนทรัพย์และมีความมั่นคงในระดับปานกลาง จึงสามารถมุ่งหาความสนุกสนานในการใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ ไม่มีภาระ ทำให้มีอิสรภาพในการใช้ชีวิตคือความต้องการหลักและกลัวว่าจะสูญเสียการใช้ชีวิตที่เต็มไปด้วยความสนุกสนานไป สะท้อนให้เห็นว่าความน่าเกรงกลัวของกฎหมายในด้านของการรื้อถอนอิสรภาพด้วยการจับผู้กระทำผิดเข้าเรือนจำ สามารถบีบคั้นให้ผู้พ้นโทษเกิดความรู้สึกโหยหาการใช้ชีวิตนอกเรือนจำที่มากเกินไป จนต้องการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษอย่างไร้ขอบเขต เกิดความหวงแหนอิสรภาพในการใช้ชีวิตที่ตนได้คืนมาจนยอมกระทำผิดซ้ำ เพื่อรักษาอิสรภาพไว้ให้ได้ ผู้ให้ข้อมูลที่มีความกลัวในประเภทนี้มีลักษณะที่สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องปมของผู้ต้องขังที่มีต่อภารกิจคืนคนดีสู่สังคมของ สุชาติ สมณะ และ ลัดดาวรรณ ณ ระนอง [6] ที่พบว่า หนึ่งในปมของผู้ต้องขังที่มีต่อภารกิจคืนคนดีสู่สังคมคือ การที่ผู้ต้องขังมีความคิดและพฤติกรรมตามสัญชาตญาณ คือมีพฤติกรรมกระทำตามใจตน ไม่กระทำในสิ่งที่เป็นหน้าที่หลักของตน รวมทั้งมีความโกรธ ความอึดอันตันใจ และมีความคิดที่ผิดพลาดไปจากความจริง

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดพบว่า ไม่มีข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่บ่งชี้ว่าตัวแปรในปัจจัยด้านต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องหรือสามารถเชื่อมโยงกับความกลัวต่อความพิกลพิการ อันเนื่องมาจากผู้ให้ข้อมูลมีความคำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นในชีวิตในระดับที่รุนแรงจนถึงแก่ความตายมากกว่าความพิกลพิการ โรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดไม่ปรากฏประวัติการเจ็บป่วยมาก่อน จึงไม่พบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพิกลพิการ

6. วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยด้านจิตใจ และปัจจัยด้านสังคมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม พบว่าผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำแต่ละคนในคดีอาชญากรรมมีความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำที่มากกว่า 1 ประเภทได้ เช่น ผู้ที่มีความกลัวต่อการสูญเสียสันติภาพเป็นพลังงานสุดท้ายที่ทำให้ตัดสินใจกระทำผิดซ้ำ ได้ให้ข้อมูลที่มีร่องรอยของการมีความกลัวต่อการสูญเสียอิสรภาพต่อตนเองร่วมด้วย เนื่องจากผู้พ้นโทษแต่ละคนได้เผชิญหน้ากับรูปแบบการใช้ชีวิตนอกเรือนจำที่แตกต่างกัน จึงถูกบริบทรอบตัวบีบบังคับให้เกิดความรู้สึกกลัวที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งตามธรรมชาติแล้วมนุษย์ที่ตกอยู่ภายใต้ความรู้สึกกลัวจะหาวิธีการขจัดความกลัวออกไป ความกลัวสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ไม่ใช่ความกลัวที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดปฏิกิริยาตอบสนองจากสิ่งเร้าฉับพลัน แต่เป็นความกลัวที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลต้องเผชิญหน้ากับต้นเหตุของความกลัวมาระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าว บุคคลได้มีการสร้างกระบวนการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล ทบทวนและคำนวณถึงผลตอบแทนเชิงบวกหรือเชิงลบ ก่อนการตัดสินใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการขจัดความกลัว

นอกจากนี้ยังพบว่า ศาสนา การรับรู้ข่าวสารอาชญากรรม ความคิดเห็นต่อบทลงโทษทางอาญา ความละเอียดใจ ไม่ส่งผลต่อการเกิดความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม แต่กลับเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ มีส่วนช่วยในการลดความอยากกระทำผิดซ้ำได้ หากแต่ความเข้มข้นของตัวแปรดังกล่าวจะลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อผู้ต้องขังออกจากเรือนจำและต้องรับมือกับอุปสรรคจากตัวแปรอื่น ๆ ในชีวิตภายนอก จนละเลยหลักศาสนาที่เคยเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจไม่ให้ตนมีความต้องการกระทำผิดซ้ำอีก หลงลืมความละเอียดใจที่ได้จากคำตำหนิ คำตักเตือน และการให้โอกาสจากคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดตัว รวมทั้งทั้งการรับรู้ข่าวสารอาชญากรรมและความคิดเห็นที่มีต่อบทลงโทษทางอาญาที่มีความน่ากลัวมากขึ้น เมื่อตนได้เข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายอาญาเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้หากมีการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษและอยู่ในระหว่างการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยได้รับรู้และตระหนักในความสำคัญของตัวแปรต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น อาจเป็นหนทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการคืนคนดีสู่สังคมและลดอัตราการกระทำผิดซ้ำในอนาคต

องค์ประกอบในปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยด้านจิตใจ และปัจจัยด้านสังคม สามารถเชื่อมโยงส่งผลซึ่งกันและกันนำไปสู่การเกิดความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรม โดยมุมมองของผู้ต้องขังที่มีต่อแต่ละปัจจัยเป็นตัวกำหนดว่า สิ่งใดเป็นผลตอบแทนทางบวกหรือทางลบต่อตนเอง เช่น ถ้าผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว การได้เห็นครอบครัวมีความสุขจึงเป็นผลตอบแทนทางบวกที่ผู้ต้องขังต้องการ ผู้ต้องขังจึงพร้อมกระทำการใด ๆ ก็ตามที่ทำให้ครอบครัวมีความสุข หากผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับคนในครอบครัว จึงมองว่าการอยู่ร่วมกับครอบครัวจะนำมาซึ่งผลตอบแทนทางลบ จึงต้องหากลุ่มสังคมใหม่มาแทนที่ครอบครัว

อนึ่งประสบการณ์ชีวิตที่ผู้ต้องขังแต่ละคนพบเจอ จะเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจว่าการกระทำใดจะนำมาซึ่งผลตอบแทนทางบวกหรือลบ การกระทำที่เคยเชื่อว่าดีและถูกต้อง อาจเป็นตัวผลักดันให้เจอกับสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา การกระทำที่ไม่ดีที่เคยหรือไม่เคยได้รับการลงโทษมาแล้ว อาจกลับมาเป็นสิ่งที่ช่วยให้อุ่นใจจากความกลัวประเภทต่าง ๆ ได้ ข้อค้นพบสำคัญคือสิ่งที่ผู้ต้องขังได้เรียนรู้มาจากเรือนจำกลับมีพันธะที่ไม่เข้มแข็งต่อจิตใจพอ จนไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายเมื่อใช้ชีวิตในโลกภายนอกได้ ดังจะเห็นได้จากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการกล่าวว่า การได้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา การได้รับประสบการณ์ตรงจากการถูก

จงจำในเรือนจำเป็นระยะเวลาอันยาวนานคือสิ่งที่น่ากลัวและทำให้ไม่อยากวกกลับมาพบเจอชีวิตแบบนี้อีก คล้ายกับว่า ภูมิด้านทานในตัวผู้พ้นโทษที่เรียกว่าความเกรงกลัวต่อกฎหมาย จะไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ หากปัจจัยด้านภูมิหลัง จิตใจ และสังคมของผู้พ้นโทษมีความอ่อนแอ อีกทั้งยังเป็นบ่อเกิดของปัจจัยด้านความกลัว ในประเภทต่าง ๆ เปิดโอกาสให้เนื้อร้ายอย่างยาเสพติดแทรกซึมเข้ามาเหยียบย่ำข้อเสนอในการกระทำผิดซ้ำในที่สุด

7. สรุปผลวิจัย

7.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดคือ ปัจจัยด้านภูมิหลัง ได้แก่ ครอบครัว การศึกษา สภาพแวดล้อม การคบเพื่อน อาชีพ และรายได้ ปัจจัยด้านจิตใจ ได้แก่ การคิดก่อนกระทำผิด ความรู้สึกแปลกแยก และปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ความกดดันทางสังคม พันธะทางสังคม ประสบการณ์การใช้ชีวิตในเรือนจำ ประสบการณ์การใช้ชีวิตหลังได้รับการปล่อยตัวก่อนกระทำผิดซ้ำ และการถูกตีตรา

ปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด แต่มีผลต่อการเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย คือ ปัจจัยด้านภูมิหลัง ได้แก่ ศาสนา และปัจจัยด้านจิตใจ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารอาชญากรรม ความคิดเห็นต่อบทลงโทษทางอาญา ความละเอียดใจ

7.2 ความกลัวที่อยู่เหนือความเกรงกลัวกฎหมายและบทลงโทษทางอาญา ซึ่งส่งผลให้ผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดที่พบมากที่สุดคือ ความกลัวต่อการสูญเสียอันอึดตา รองลงมาคือความกลัวต่อการสูญเสียเกี่ยวกับชีวิต ความกลัวต่อการโดนทอดทิ้ง และความกลัวต่อการสูญเสียอิสรภาพ ตามลำดับ ในขณะที่ความกลัวต่อความพิกลพิการไม่มีความเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 จากผลการวิจัยพบว่าประเภทความกลัวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดที่มีมากที่สุดคือความกลัวต่อการสูญเสียอันอึดตา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้กรมราชทัณฑ์และกรมคุมประพฤติจัดทำโครงการที่เพิ่มคุณค่าและสร้างเกียรติยศให้กับผู้พ้นโทษ ด้วยการให้รางวัลแก่ผู้พ้นโทษที่ไม่กระทำผิดซ้ำ หลังจากได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำไปได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น ใบประกาศเกียรติคุณ สิ่งของ หรือเงินรางวัลสำหรับผู้พ้นโทษที่ไม่ประพฤติผิดประจำปี รวมทั้งมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อผู้พ้นโทษ เปิดรับเงินบริจาคจากประชาชน เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายของโครงการ โดยโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ในการกระตุ้นให้ผู้พ้นโทษได้รับรู้ถึงคุณค่าของการไม่ยุ่งเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรม เกิดความภาคภูมิใจในการประพฤติตนเป็นพลเมืองดี มีเกียรติในตนเองและทำเพื่อสังคม รวมทั้งเป็นการย้าให้ผู้พ้นโทษได้เห็นถึงผลประโยชน์จากการไม่กระทำผิดซ้ำมากกว่าผลประโยชน์จากการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

8.2 จากผลการวิจัยที่มีข้อค้นพบว่าความกลัวต่อการสูญเสียเกี่ยวกับชีวิต เป็นประเภทความกลัวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดสูงเป็นอันดับ 2 ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติสำหรับการขจัดโอกาสในการเกิดความกลัวประเภทนี้ในผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ โดยเสนอให้มีการเพิ่มสินเชื่อโครงการเพื่อกู้ยืมสำหรับผู้พ้นโทษที่เจื่อนใจการกู้ยืมต้องครอบคลุมถึงอาชีพรับจ้างทั่วไป ไม่ใช่การกู้ยืมเพื่อการลงทุนธุรกิจเพียงอย่างเดียว เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีความกลัวประเภทนี้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น ขับรถขนส่ง งานก่อสร้าง ไม่มีทุนทรัพย์ที่มากพอที่จะนำมาลงทุนธุรกิจที่มีความเสี่ยงในการลงทุน อีกทั้ง

ต้องใช้ความรู้และทักษะทางด้านธุรกิจหรือเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลยังไม่มี ความเชี่ยวชาญมากพอ จึงควรให้สิทธิสำหรับผู้พันโทที่ต้องการกู้ยืมเพื่อการศึกษา ค่าเล่าเรียนของบุตร และการกู้ยืมเพื่อการใช้จ่ายสำหรับดำรงชีวิตทั่วไปด้วย ดังนั้นการมีโครงการที่ให้การช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ผู้พันโท โดยเฉพาะและสนับสนุนครอบคลุมทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน จึงน่าจะช่วยให้ผู้พันโทมีหนทางในการหาเลี้ยงชีพตนและครอบครัว ได้อย่างถูกกฎหมายต่อไป รวมทั้งเป็นการสร้างการแข่งขันกับธุรกิจใ้ในวงการยาเสพติดที่ผู้พันโทมองว่า เป็นอาชีพทางเลือกที่สามารถร่วมลงทุนได้ง่ายและมีผลกำไรดี

8.3 จากผลการวิจัยที่พบว่าความกลัวต่อการถูกทอดทิ้ง คือประเภทความกลัวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดมากเป็นอันดับ 2 เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอในการรับมือต่อความกลัวประเภทดังกล่าวในผู้ต้องขังและผู้พันโท ด้วยการเสนอให้มีการจัดตั้งหรือส่งเสริมการสร้างกลุ่มกิจกรรมประจำชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีทางเลือกในการเข้าร่วมกลุ่มสังคมที่มากขึ้น เป็นการสร้างทางเลือกให้ผู้พันโทและคนในชุมชน ได้มีกลุ่มสังคมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่แค่กลุ่มเพื่อนที่อยู่เกี่ยวกับยาเสพติดให้เลิกคบค้าสมาคมมากขึ้น การที่ผู้พันโทต้องวนเวียนกลับไปหากกลุ่มเพื่อนที่อยู่เกี่ยวกับยาเสพติดอีกครั้ง เป็นเพราะบุคคลมักจะมียึดหลักพื้นฐานอยู่กับกลุ่มสังคมกลุ่มเดิมที่ตนคุ้นเคย ดังนั้นหากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถจัดตั้งศูนย์รวมในการสร้างกลุ่มสังคมให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ จะทำให้สมาชิกในสังคมรวมทั้งผู้พันโท มีความกล้ามีความพร้อมที่จะเปิดใจค้นหากลุ่มสังคมใหม่ ๆ พร้อมทั้งเสนอแนะให้มีการฝึกทักษะการมองเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อให้ผู้ต้องขังให้ความสำคัญกับตนเองมากขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพากลุ่มสังคมที่ชักจูงตนไปในทางที่ผิด รวมทั้งมีการฝึกฝนทักษะในการปฏิเสธกลุ่มที่ประกอบอาชญากรรมแบบเด็ดขาด เพื่อให้ผู้ต้องขังและผู้พันโท ได้นำไปใช้ควบคู่กับทักษะการปฏิเสธในมาตรการการดูแล และแก้ไขฟื้นฟูของทางเรือนจำเพิ่มเติมในปัจจุบัน

8.4 จากผลการวิจัยที่พบว่าความกลัวต่อการสูญเสียอิสรภาพ เป็นหนึ่งในประเภทความกลัวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดมากเป็นอันดับ 3 ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการลดโอกาสการเกิดความกลัวประเภทดังกล่าว โดยให้ทางเรือนจำเพิ่มหลักสูตรการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการสังสรรค์ที่ถูกต้องให้ผู้ต้องขัง และแนะเกี่ยวกับกิจกรรมที่น่าสนใจที่ผู้พันโทสามารถไปเข้าร่วมได้ หลังจากได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ เช่น กิจกรรมด้านกีฬา ชมรมวิชาชีพ สถานที่ท่องเที่ยวต่างจังหวัด ฯลฯ เพราะจากข้อค้นพบที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลที่มีความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดประเภทนี้พบว่า แหล่งท่องเที่ยวสังสรรค์ที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความสุขและคิดใจที่ได้เข้าร่วม คือสถานบันเทิงที่เปิดให้บริการกลางคืน ซึ่งสถานที่ดังกล่าวเต็มไปด้วยอบายมุขและสิ่งผิดกฎหมาย โดยผู้พันโทที่ต้องการแสวงหาการใช้ชีวิตอย่างมีอิสรภาพ อาจยังไม่มี ความเข้าใจที่เพียงพอว่ากิจกรรมสังสรรค์ที่ตนสามารถเข้าร่วมได้นั้น มีกิจกรรมใดบ้าง ดังนั้นการแนะนำกิจกรรมหรือสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ อาจจะช่วยผู้ต้องขังได้มีทางเลือกที่หลากหลายและห่างไกลจากแหล่งมั่วสุมมากขึ้น อีกทั้งการที่สังคมมีแหล่งสถานบันเทิงเป็นจำนวนมากยังเอื้อให้ผู้พันโทเข้าถึงกิจกรรมที่สุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดได้ง่ายขึ้น จึงควรมีการประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการควบคุมแหล่งสถานบันเทิง ให้มีการตรวจสอบสถานที่ดังกล่าวอย่างเข้มงวด ทั้งเจ้าของกิจการ พนักงาน และผู้เข้ารับบริการ เพื่อเฝ้าระวังไม่ให้สถานบันเทิงกลายเป็นแหล่งมั่วสุมยาเสพติดควบคู่ไปด้วย

8.5 กระทรวงยุติธรรมผลักดันให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือด้านการเฝ้าระวังยาเสพติดในชุมชนให้ได้มากที่สุด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างความเชื่อมั่นและรับประกันความปลอดภัยของคน

ในชุมชนที่แข็งแรงและเสถียรเสถียรด้วย เช่น การมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยลาดตระเวนในชุมชน การเข้าไปสอบถามความต้องการหรือปัญหาเสถียรของคนในชุมชนเป็นประจำ

8.6 เปิดโอกาสให้ผู้พันโทและผู้ต้องขังได้ออกมาเผยแพร่ประสบการณ์การกระทำผิดและบทลงโทษของตนให้สังคมได้รับฟัง เพื่อเพิ่มคุณค่าในตนเองให้กับผู้พันโทว่าการกระทำผิดของตนสามารถนำมาเป็นบทเรียนให้สังคมได้ การได้ออกมาเล่าประสบการณ์การกระทำผิดซ้ำ จะเป็นหลักประกันที่ทำให้ผู้พันโทไม่ต้องการกระทำผิดซ้ำอีก เพราะเหมือนได้ให้คำสัญญากับสังคมไว้แล้ว รวมทั้งเพื่อช่วยให้บุคคลทั่วไป บุคคลที่กำลังตัดสินใจกระทำผิดหรือกระทำผิดซ้ำ ได้มีเครื่องเตือนใจจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้น เพราะบุคคลเหล่านี้มีประสบการณ์ที่คล้ายกันมากกว่าบุคคลทั่วไป

8.7 ขกระดับงานประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการนำเสนอโทษของการยุ่งเกี่ยวกับยาเสถียรที่หลากหลายประเด็นมากขึ้น เนื่องจากข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสถียรไม่ได้เกรงกลัวต่อการยุ่งเกี่ยวกับยาเสถียรในด้านของการเสียสุขภาพ การเสียทรัพย์สินเงินทอง การทำให้ลูกหลานหรือคนที่ตนเองรักต้องเสียนาคตจากการยุ่งเกี่ยวกับยาเสถียรอย่างที่สื่อมักจะนำเสนอ เพราะยาเสถียรทำให้ผู้พันโทสามารถสร้างรายได้ที่มากกว่าอาชีพสุจริตได้จริง รวมทั้งมีกลุ่มสังคมที่ให้การยอมรับในการกระทำผิดด้วย ดังนั้นการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายอาญา และไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสถียรอย่างแท้จริง จึงควรนำเสนอข้อมูลที่สามารถแย้งผลประโยชน์ของยาเสถียรได้จริง เช่น การนำเสนอเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือช่องทางในการสร้างรายได้ที่มีความมั่นคง สร้างเกียรติให้กับตนเองได้มากกว่าการยุ่งเกี่ยวกับยาเสถียร หรือการนำเสนอถึงความทุกข์ทรมานในการใช้ชีวิตในเรือนจำ โดยให้ผู้พันโทหรือผู้ต้องขังเป็นผู้มาถ่ายทอดประสบการณ์ตรงเอง เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นว่าใช้ชีวิตในโลกภายนอกที่เต็มไปด้วยความกลัว แต่ก็ยังสามารถไขว่คว้าหาโอกาสได้อย่างอิสระ มีเวลาในการใช้ชีวิตเป็นของตนเอง ต่างจากชีวิตในเรือนจำที่อิสรภาพ ถูกถูกรอนไปแทบหมดสิ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] Cesare Beccaria, *Essay on Crimes and Punishment*, 1764, as cited in Kelli D. Tomlinson, An Examination of Deterrence Theory: Where Do We Stand? December 2016.
- [2] กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, สถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง, ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ, 2563
- [3] กองสังคมสงเคราะห์ ฝ่ายส่งเสริมวิชาการสังคมสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์, แผนบูรณาการ เครือข่าย ภาคสังคม เพื่อติดตาม ดูแล และช่วยเหลือผู้พ้นโทษ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2564 (ฉบับที่ 3), 2560.
- [4] กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, อัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ 2562 แยกตามประเภทคดี, ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ, 2563
- [5] Karl Albrecht, *Practical Intelligence: The Art and Science of Common Sense*, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, A Wiley Imprint, 2007.
- [6] สุชาติ สมณะ และลัดดาวรรณ ณ ระนอง, “ปมของผู้ต้องขังที่มีต่อภารกิจคืนคนดีสู่สังคม”, *Verridian E-Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, ปีที่ 10, ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม), 2560.